

ԱՅՍ բարերազդէ տարիններէն անմիջապէս ետքն է՝ որ կարգ մը սակաւաթիւ բանգէտ Հայեր, առթուելով մանաւանդ յառաջիմաց և ճարտարագէտ յոյներուն և ֆրանկներուն մանիֆաթուրայի հրապարակէն տեղի տալէն, ձեռնարկեցին կազմել մանիֆաթուրայի ու երկաթի վաճառական տուններ թէ՛ թուրքիայի թէ՛ Անգղիայի մէջ։ Մանիֆաթուրաճի ու երկաթավաճառ հայերը՝ ցայն վայր վեր բարձրացած չէին այս ճիւղերուն մէջ տեսակ մը հին օսանիութենէ ու մաղազանիութենէ, և հակով վաճառք ծախելն ի կ. Պոլիս՝ միայն Յունաց ու Եւրոպացւոց առանձնաշնորհն եղած էր։

Մեր առած տեղեկութեանց համեմատ՝ մանիֆաթուրայի այս վաճառականներուն առաջիններն եղած են Մէրասեէտի Գրիգոր Յարութիւն և Յովհաննէս ի Լոնտրա. Մէրասեէտի Գրիգոր նախ յԱնգղիա վաճառաշահած է, ապա ի թուրքիա զահրէճիութեան պարապելով՝ շնաս կրած. ապա Էօճիւրի մեծ գործեր ըրած։ Մէրասեէտիներն՝ իրենց ճոխ ու պերճ կենցաղին համար՝ անուանուած են Մէրասեհի. կարապետ և Գրիգոր Թօքաթեան նոյնպէս յԱնգղիա, որ Քալամաճեան եղբարց զուգաժամանակ՝ բացած են անգղիական վաճառականութեան կանոնաւոր լայն դուռները թուրքահայոց համար 1835էն 1840։